

Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 1957, sp. zn. 1 Ec 154/57

Číslo: 91/1957

Právní věta:

Ustanovení § 39 zák. č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, se vztahuje jak na výživné stanovené pro nezletilé dítě po 1. lednu 1957, tak na výživné určené před tímto datem ovšem s účinkem až od 1. ledna 1957.

V těch případech, kdy výživné bylo stanoveno před 1. lednem 1957, soud zpravidla vyčká podnětu k nové úpravě výživného se strany účastníků nebo jiných osob a úřadů a rozhodne až po pečlivém vyšetření všech odůvodněných potřeb dítěte, po podrobném zjištění rodinných poměrů i výdělečných a majetkových možností osob k výživě povinných.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.06.1957

Spisová značka: 1 Ec 154/57

Číslo rozhodnutí: 91

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Děti - výživné, Přídavky rodinné

Předpisy:

Druh: Stanoviska

Sbírkový text rozhodnutí:

Podle § 17 odst. 2 zák. č. 90/1949 Sb., o rodinných přídavcích, určuje-li soud výživné na dítě, nepřihlíží k rodinnému přídavku, který se na ně poskytuje. Vzhledem k tomuto ustanovení nebyl v částce výživného, kterou soud ukládal platit na výživu a výchovu nezletilého dítěte osobě k tomu povinné, obsažen rodinný příspěvek a při stanovení výše výživného nepřihlížel soud k rodinnému přídavku, který na toto dítě byl poskytován, a rodinný příspěvek byl pokládán za nadlepení, které socialistický stát poskytuje dětem pracujících občanů (srov. č. 155/1952 Sbírky rozhodnutí čs. soudů).

Podle § 39 zák. č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, určuje-li soud výživné na dítě, přihlíží i k tomu, do jaké míry jsou potřeby dítěte uhrazovány rodinnými přídavky, které se na ně poskytují: do určeného výživného se rodinné přídavky nezapočítávají.

Podle důvodové zprávy toto ustanovení – podobně jako ustanovení § 17 odst. 2 zák. o rodinných přídavcích – zaručuje, že zaměstnanec povinný k výživě dítěte si nemůže započítat rodinné přídavky do výživného.

Důsledkem tohoto ustanovení je, že ani nyní nebude v částce výživného, které soud ukládá platit na výživu a výchovu nezletilého dítěte osobě k tomu povinné, obsažen rodinný příspěvek, že však soud při stanovení výše výživného je povinen k rodinnému příspěvku přihlédnout, což podle dřívějšího předpisu nečinil.

Tato odchylná zákonná úprava působí ve svých počátcích soudům potíže, a to takového rázu, že i gremiální porady některých krajských soudů se tímto problémem zabývaly.

K otázkám z toho vyplývajícím zaujalo občanskoprávní kolegium nejvyššího soudu toto

stanovisko:

1. Nová zákonná úprava rodinných příspěvků nedává podnětu ke změně výpočtu základu, z něhož se výživné pro nezletilé dítě vyměřuje. Proto jako dosud soud učiní potřebná skutková zjištění, pokud jde o výdělečné a majetkové možnosti i rodinné poměry osob, které jsou k výživě dítěte povinny, aby získal spolehlivý základ pro vyměření výživného. Při zjišťování odůvodněných potřeb nezletilého dítěte přihlédne ke všemu, co dítě potřebuje, ať již jde o výživu dítěte nebo o jeho ostatní potřeby, jako ošacení, obuv, potřeby školní, kulturní, zdravotní a rekreační. Potřeby dítěte bude zkoumat obzvláště pečlivě a do všech podrobností; přihlédne i k výdajům, které skutečný život přináší a ke kterým se v soudní praxi někdy nepřihlíželo, neboť v rodinném příspěvku byla spatřována taková reserva na tyto výdaje. Výši odůvodněných potřeb nebude soud posuzovat jen s hlediska věku dítěte, nýbrž i s hlediska výdělečných a majetkových možností obou rodičů a jejich rodinných poměrů (srov. rozh. č. 190 a 192/1950 Sbírky rozhodnutí čs. soudů). Teprve až soud zjistí výši všech odůvodněných potřeb nezletilého dítěte, přihlédne „do jaké míry jsou potřeby dítěte uhrazovány rodinnými přídavky“ a určí, kolik má přispívat na výživu a výchovu nezletilého dítěte ten rodič, u něhož dítě není vychovááno.

Kdyby soud výši všech odůvodněných potřeb nezletilého dítěte řádně nezjistil, mohlo by někdy dojít oproti době před 1. lednem 1957 k neodůvodněnému zhoršení hmotného zabezpečení nezletilého dítěte. Taková tendence však není patrna z ustanovení zákona č. 54/1956 Sb. ani z důvodové zprávy k němu. Byla by i v rozporu s péčí o dítě, jak je ústavou zaručena.

Dále bude třeba, aby soud zjistil, zda na dítě je rodinný příspěvek vyplácen, kolik činí jeho výše (u více dětí přesahuje příslušná kvota základ 70 Kčs) a posléze aby zjistil, zda je rodinný příspěvek vyplácen podle ustanovení § 38 odst. 3 zák. č. 54/1956 Sb. osobě, která má dítě v přímém zaopatrování.

Kdyby soud zjistil, že rodinný příspěvek na dítě není vyplácen, až je na jeho výplatu nárok podle ustanovení §§ 30 a násl. zák. č. 54/1956 Sb., dá podnět k zjednání nápravy. Rozhodnutí o výši výživného v takovém případě odsune do doby, kdy rodinný příspěvek bude skutečně vyplácen (§ 150 odst. 1 o. s. ř.). Kdyby přiznání rodinného příspěvku nemohlo se stát neprodleně, vydá předběžné opatření podle §§ 219 a násl. o. s. ř.

2. Ustanovení § 41 zák. o právu rod. mluví všeobecně o změně rozhodnutí o výživě a výchově dítěte „změní-li se poměry“. Proto nelze toto ustanovení vykládat jen úzce, jakoby se vztahovalo jen na změnu faktických poměrů, nýbrž je třeba vykládat je širě, a to tak, že se vztahuje i na změnu předpisů právních. Takový výklad je nutný i se zřetelem na nedostatek přechodných ustanovení k předpisům o rodinných přídavcích podle zákona č. 54/1956 Sb.

Podle tohoto výkladu § 41 zák. o právu rod. se nová úprava rodinných příspěvků vztahuje jak na

výživné stanovené až po 1. lednu 1957, tak na výživné stanovené před 1. lednem 1957, ovšem s účinností až od 1. ledna 1957.

Při výkladu, že nová úprava se vztahuje jen na rozhodnutí vydaná od 1. ledna 1957 a ne též na rozhodnutí vydaná o výživném pro nezletilé dítě před tímto datem, by se vytvářely neodůvodněně dvě kategorie rozhodnutí, v nichž by výživné bylo vyměřeno podle různých zásad. Ostatně zákon č. 90/1949 Sb. byl zrušen ustanovením § 64 zák. č. 54/1956 Sb. a tedy výplata rodinného přídatku od 1. ledna 1957 se již nemůže opírat o tento zákon.

O výživném pro nezletilé dítě i o změnách tohoto výživného rozhoduje soud z povinnosti úřední (§ 247 o. s. ř.). V zásadě by tedy i nová zákonná úprava rodinných přídatků měla být podnětem k tomu, aby byla přezkoumána všechna rozhodnutí vydaná o výživném, přirozeně s účinností od 1. ledna 1957. Leč takový postup by byl ve většině případů zbytečný a tedy nevhodný, neboť ve většině případů by ke změně rozhodnutí vůbec nedošlo. Tak by tomu bylo především ve všech případech, kde výkon osobní péče o dítě zcela vyvažuje vyživovací povinnost osoby, u které dítě je ve výchově, ale kde tato osoba přesto přispívá i peněžitě na potřeby dítěte, a to z toho důvodu, že peněžité příspěvky druhého rodiče nepostačují. Dále by to bylo i v těch případech, kdy potřeby dětí od poslední úpravy vzrostly, ač jinak poměry rodičů se nezměnily. Posléze by to bylo i v těch případech, kdy na všechny odůvodněné potřeby dětí nebylo pamatováno, a to právě s ohledem na rezervu, která byla v rodinném přídatku, jak to shora bylo uvedeno.

Proto u těch případů, kde výživné bylo stanoveno před 1. lednem 1957, bude zpravidla vhodné vyčkat podnětu k nové úpravě výživného se strany účastníků nebo jiných osob a úřadů a pak rozhodnout podle zásad jak ad 1 byly uvedeny.

Pokud jde o výchovné vyplácené k důchodům se pro úplnost poukazuje na ustanovení § 30 odst. 7 zák. č. 55/1956 Sb.